

Pohled ze Sněmovny

JUDr. Stanislav Polčák

K aktuálním otázkám, které jsou na pořadu jednání zákonodárců se vyjadřuje JUDr. Stanislav Polčák, předseda Výboru pro veřejnou správu a regionální rozvoj Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

V současném období je v popředí pozornosti řada materiálů, které se úzce dotýkají rovněž našeho Výboru pro veřejnou správu a regionální rozvoj. Chtěl bych se vyjádřit k novele zákona o veřejných zakázkách, k problematice přímé volby starostů a k návrhu zákona o rozpočtovém určení daní.

Veřejné zakázky

Vedle drobné novely zákona, která již Sněmovnou proběhla, nás čeká v letním období poměrně rozsáhlá komplexní novelizace zákona o veřejných zakázkách. Výbor se tím materiálem bude podrobně a postupně podle jednotlivých částí zabývat. Je dobře že některá úzká místa a excesy byly ze zákona odstraněny – mám na mysli například losování účastníků soutěže, což podle mého názoru nevykazovalo žádnou míru spravedlnosti a šlo o nahodilost.

Zákon dále stanovuje celou míru dobrých posunů, které souvisí se zvyšováním transparentnosti veřejných zakázek. Není samozřejmě všechno tak jednoznačně pozitivní. **Stanovení povinného limitu u zadávání veřejných zakázek na jeden milion korun** bude podle mého názoru věc velké diskuze. Stávající limit šest milionů je nadsazený, ale limit dva miliony nevytvářel tak velký prostor pro korupci, neboť musíme vidět na druhé straně ohromné administrativní náklady, které s vyhlášením soutěže souvisí.

Osobně budu usilovat o to, aby při vyhlášení veřejné soutěže, byla dodržena vždy základní kritéria – bez ohledu na cenu zakázky. To znamená **transparentnost, rovnost podmínek, jasná pravidla, která umožní veřejnosti kontrolovat zadání** a dodržení stanovených zásad. A teprve potom může nastoupit ten administrativně složitý postup, který souvisí s odvoláním, stížnostmi a námitkami, tam, kde se prostor pro korupci otevírá. A tento prostor tady při limitu jeden milion korun nevidím. Ten limit bude de facto blokovat zadávání veřejných zakázek, protože podle zkušeností obcí se dnes ze milion korun mnoho nepostaví. Obce vzhledem k administrativě vlastně veřejnou soutěž nedělají a zadávají celý proces agenturám. Myslím si, že takové jsou zkušenosti napříč politickým spektrem a nerad bych, aby se tady „s vaničkou nevytilo také dítě“. Budeme tedy ve výboru tyto zájmy obcí sledovat.

Přímá volba starostů

Ve sféře veřejné správy je nyní opět v popředí zájmu diskuze na téma přímé volby starostů. Problémem se zabývala vláda, která zejména řeší otázku ústavnosti navrhované změny. **Ústava stanoví, že obec je samostatně spravována zastupitelstvem** a z tohoto ustanovení někteří právníci vyvodili závěr, že v případě přímé volby starostů je nutné do Ústavy zakotvit i přímo volený orgán – starostu.

Již dnes je však zcela běžné a ústavní, že v malých obcích, kde není rada, přejímá její kompetence starosta a od vzniku obecního zřízení tento model funguje. Domnívám se proto, že uvedené závěry o změně Ústavy nejsou na místě. Bohužel platí, že když se sejdou dva právníci, existují tři právní názory. **Legislativní rada vlády doporučila vládě, aby zvážila reformu, která by změnila Ústavu.** Kdybychom se rozhodli jít touto cestou, znamenalo by to zásadní změnu strategie vlády, což by znamenalo nejen změnu termínu, ale i změnu voleb v celé soustavě územní samosprávy, nejenom v malých obcích, tzn. jednotný systém.

Duální systém, který byl navrhován, znamenal zavedení přímé volby

v obcích, kde dnes není rada, a ve zbývajících obcích ponechat stávající systém. Při politické shodě by takové řešení bylo ověřením přímé volby a případně krok k jejímu rozšíření v pozdější době. Dnes je sama vláda na pochybách. Pražská právnická fakulta řekla, že „změna Ústavy není nezbytná, ale je vhodná“.

Je tady samozřejmě **riziko stížnosti k Ústavnímu soudu**. V takovém případě bychom tedy museli projít testem ústavnosti ještě před samotnými volbami, které se předpokládaly v roce 2014.

Dneska jsme v určitém vakuu. Vláda přerušila jednání ve věci přímé volby starostů na jeden měsíc, ale nakonec bude rozhodnutí právě na vládě, jako politickém orgánu.

Ostatní problémové okruhy, související s přímou volbou starostů (stanovení kompetencí, způsob voleb, odvolání starosty), jsou v zásadě řešitelné. Podle mého názoru by v současném systému a v dané míře politické shody bylo nejschůdnější postupovat ve dvou krocích. Nejprve zavést přímé volby v malých obcích a v druhé etapě provést komplexní systémovou změnu.

Rozpočtové určení daní

Několikaletá diskuze kolem rozpočtového určení daní dochází do stadia návrhu nového zákona, který **přináší jak parametrické změny koeficientů a jejich váhy, tak změny objemové**, které zvyšují prostředky rozdělované do rozpočtů obcí. Ministerstvo financí připravilo změny v tom smyslu, že nenárokové dotační tituly v objemu 7 miliard korun se stávají nárokovými a přesouvají se do sdílených daní. Ruší se příspěvek na žáka a objem těchto prostředků bude převeden obcím, které zřizují školy formou nového rozdělovacího koeficientu. Další zásadní objemovou změnu představuje rozdělení částky 4,9 mld. Kč, které doposud náležely čtyřem největším městům – Praze, Brnu, Ostravě a Plzni. **Celkem se tedy jedná o zvýšení 13,5 mld. Kč**, což zásadně zvýší příjmy všech zbývajících 6241 obcí. V podstatě to u každé obce v průměru znamená zvýšení o 2,1 až 2,4 tisíc korun na občana. U obce s tisícem obyvatel to je navýšení o více než 2 mil. Kč ročně, což představuje zásadní posun pro financování jejich potřeb. Největším městům daňové příjmy klesnou přibližně o 3 % a tento pokles jim bude po přechodné období čtyř let kompenzován. Řada názorů se shoduje v tom, že je neodůvodněný rozdíl v daňových příjmech, které má Plzeň a srovnatelná města jako např. Liberec, Ústí nad Labem, Olomouc či České Budějovice.

V parametrech rozdělování daňových výnosů se počítá s tím, že nové kritérium počtu žáků bude mít váhu 7 %, i když podle mého názoru se spíše mělo přihlížet k počtu tříd nebo velikosti ploch, které obec ve škole spravuje. Zvyšuje se váha kritéria prostého počtu obyvatel ze tří na deset procent a beze změny zůstane koeficient rozlohy obce. Váha koeficientu postupných přechodů počtu obyvatel klesá z 94 na 80 %. **Návrh nového rozpočtového určení** představuje naprosto klíčovou změnu ve financování obcí a znamená to, že podíl daňových příjmů na obyvatele mezi Prahou (nejvyšší příjem) a obcí s nejnižšími příjmy bude trojnásobný. Je to zároveň krok k naplnění programového prohlášení vlády.